

Роман *Нове* Јелене Ј. Димитријевић у контексту књижевних награда¹

У жељи да укаже на књижевно-историјски значај романа *Нове* Јелене Димитријевић, овај рад истражује недоследности у вези са наводним награђивањем овог романа, које се у литератури појављују већ више од једног века. Преиспитујући текстове где се говори о награди Матице српске, ауторке одбацују ту могућност позивајући се на релевантне записнике ове институције. У наставку се разматра знатно учесталији и, по свему судећи, старији податак да је награду доделила Српска књижевна задруга, која је роман и штампала. Резултати у великој мери потврђују хипотезу да је само објављивање романа у Српској књижевној задрузи награда о којој се касније почело писати као о независном признању. Кључни доказ ауторке проналазе у *Историји Српске књижевне задруге*, где се наводи да су на расписан конкурс приспела четири рукописа, а да је прихваћени роман *Нове* Јелене Димитријевић „штампан као и свако друго дело, а не као победник на конкурс”.

Кључне речи: Јелена Димитријевић, роман *Нове*, књижевна награда, Српска књижевна задруга, Матица српска.

Да се о роману *Нове* српске књижевнице и светске путнице Јелене Ј. Димитријевић (1862–1945) говорило још 1913. године, непосредно по изласку из штампе, сведочи цитат из публикације *Српкиња*, где се каже да је „роман *Нове* недавно тек штампан, а одликован првом наградом од „Српске Књижевне Задруге” [sic] (по мишљењу наших првих компетентних људи, који су га читали, њено најбоље дело) нос[и] на себи сасвим ново обележје.² У питању је тек први роман Јелене Димитријевић, који је Српска књижевна задруга 1912. године објавила у едицији „Коло” (XXI), под редним бројем 147. Од изласка романа, који је за објављивање препоручио Павле Поповић, књижевни критичар и тадашњи секретар Српске књижевне задруге, као својеврсно романескно освежење, у литератури се до данас појављује податак о награди за роман *Нове*, коју је наводно доделила Српска књижевна задруга, при чему се аутори у бројним научним радовима и дисертацијама махом позивају на наведени фрагмент из *Српкиње*. Међутим, док већина извора наводи да је роман овечан наградом Српске књижевне задруге, у појединим изворима говори се о награди Матице српске. Мишљења су подељена и док се стваралаштву Јелене Димитријевић све

више посвећује пажња, подаци о наградама већ читав век остају неразрешени. Овај рад настоји да прикаже резултате једног текстолошког истраживања, насталог у оквиру пројекта *Књиженство*, као и да покуша да расветли забуну која је настала око наводног награђивања романа Јелене Димитријевић.

Текстолошко истраживање у вези са потенцијалном наградом или, пак, наградама за роман *Нове* текло је у три фазе: прва фаза обухватала је прикупљање документарне грађе и електронски доступних извора, попут дигитализованих новина с почетка XX века, књижевних часописа и нешто новије релевантне литературе засноване на архивској грађи, записницима, извештајима и стенографским забелешкама; друга фаза, аналитичке природе, била је проматрање, упоређивање, тумачење сакупљених података и постављање могућих хипотеза заснованих на фактографском материјалу; и на крају, трећа фаза представља тумачење резултата и њихово постављање у један шири књижевно-историјски контекст дела Јелене Димитријевић. Хипотеза коју смо формулисале током истраживања јесте да је само објављивање романа у Српској књижевној задрузи заправо награда, о којој се касније, грешком, почело писати као о независном признању.

Што се прве фазе тиче, имајући у виду издање *Српкиња* из 1913. и бројну потоњу литературу, податак о награди Српске књижевне задруге постаје готово библиографска константа. Насупрот томе, податак о награди Матице српске проналазимо, без навођења извора, између осталих, код Силије Хоксворт (Celia Hawkesworth) у есеју „A Serbian Woman in a Turkish Harem: The Work of Jelena Dimitrijević” [Српкиња у турском харему: дело Јелене Димитријевић], где читамо следеће:

Упркос изузетним квалитетима и присутности у културном животу Србије током њеног живота, када су сви најпознатији књижевни критичари писали о њеном делу, као и о роману *Нове* (1912), за који јој је додељена престижна награда Матице српске за књижевност, [Јелена] Димитријевић бива потпуно заборављена након смрти, све до *Писма из Ниша о харему* [sic], први пут објављених 1897, али поново издатих 1986. године у облику фототипског издања.³

У фусноти, као извор одређених биографских података које износи о Јелени Димитријевић, Силија Хоксворт наводи Слободанку Пековић, научну саветницу са

Института за књижевност и уметност у Београду, ауторку поговора факсимил издања *Писма из Ниша о харемима* из 1986. године, посебно јој се захваљујући за „сву помоћ и савете”.⁴ У поменутом поговору факсимил издања *Писма из Ниша о харемима* из 1986. године,⁵ нема речи о роману *Нове*, те претпостављамо да је до податка изнесеног у есеју, Силија Хоксворт дошла посредно, можда у разговору са Слободанком Пековић.

Податак о награди Матице српске налазимо и у два, нешто новија извора. Најпре у првом тому *Women and Gender in Central and Eastern Europe, Russia and Eurasia: A Comprehensive Bibliography* [Жене и род у Централној и Источној Европи, Русији и Евроазији: обухватан попис библиографије], где је уз одредницу романа *Нове*, без адекватног навођења литературе, додата и следећа напомена: „За овај роман, Димитријевић је освојила и престижну награду Матице српске за књижевност”.⁶ Потом и код Владимира Бошковића, у есеју „Unveiling the Male Empires: Jelena Dimitrijević in Thessaloniki“ [Скидање вела са мушког царства: Јелена Димитријевић у Солуну], где је највероватније преузет из текстова Силије Хоксворт које Бошковић наводи у библиографији.⁷ Међутим, чињеница која нам заиста даје право да искључимо могућност да је награду за роман *Нове* Јелени Димитријевић доделила Матица српска, јесте електронска преписка са Рукописним одељењем ове институције. Наиме, стручна сарадница Рукописног одељења, Александра Јовановић, којој дугујемо велику захвалност за помоћ у овом истраживању, потврдила је, на наш захтев, да Матица српска води детаљну евиденцију о додељеним наградама, као и да су одломци награђиваних дела често објављивани у *Летопису Матице српске*.⁸ Увидом у Записник из 1912, као и у Записнику из 1913. године, није пронађен никакав податак о награди за роман *Нове*. Такође, прегледом електронски доступних бројева *Летописа Матице српске* из наведених година утврђено је да нема ниједног објављеног фрагмента из романа *Нове*, што нас додатно наводи да искључимо могућност да је награду Јелени Димитријевић доделила Матица српска.

Податак да је награду доделила Српска књижевна задруга не само да је далеко учесталији, већ је и старији од оног о Матици српској. Хронолошким редоследом, податак о награди Српске књижевне задруге проналазимо, прво, у споменутој публикацији *Српкиње* из 1913. године која је унела фактографску пометњу речима да је „роман *Нове* [...] одликован првом наградом од „Српске Књижевне Задруге” [sic]”.⁹ Остаје нејасно на шта се „прва награда” односи: да ли на прву у низу награда коју је Српска књижевна задруга доделила, уколико је конкретна награда заиста постојала, или, пак, на прво место које је Јелена Димитријевић заузела на конкурс. Потом, у

часопису *Misa* из 1929. године, поводом јубилеја тридесетпетогодишњице књижевног рада Јелене Димитријевић (поводом које је одржана и свечаност у великој дворани Универзитета 30. децембра 1928. на иницијативу југословенско-руских студената), проналазимо отворено писмо Павла Поповића, тадашњег председника Југословенско-руског студентског савеза, који, уз све хвале њеном књижевном раду, експлицитно каже како је Српска књижевна задруга на његову препоруку штампала роман *Нове* 1912. године, притом не помињући никакву награду.¹⁰ Свакако, јавна писмена честитка није извештај, те није морала нужно садржати такав податак. Међутим, у његовој другој свесци *Из књижевности*¹¹ у којој су инкорпорирани годишњи допуњени извештаји које је читао као секретар на редовним скупштинама Задруге 15. априла 1912, 20. октобра 1913. и 27. маја 1914. године, чак се на целој страници говори о роману *Нове*, али опет ни помена о награди. За наше истраживање од важности је првенствено други извештај за 1912. годину, у којој је „Српска књижевна задруга дала седам књига својих редовних издања (XXI коло), без Забавника.“¹² Осврћући се на сваку књигу понаособ, говор о делу *Нове* Поповић почиње речима: „Са *Новима* Г-ђе Јелене Димитријевић Задруга даје нов роман.“¹³ Уз то, напомиње да је роман као књижевна врста изузетно слабо развијен у српској књижевности, те у извештају предлаже конкретне стратегије за развој тог жанра:

За роман, на пример [...] нека се ангажује Српска књижевна задруга. Нека Задруга тражи свим средствима – позивом, саветом, вишим хонораром, стечајем, наруџбином – да јој данашњи књижевници сваке године даду по један нов роман, па ће за десет година бити десет романа, и у њима десет пристојних покушаја обраде разних тема, десет нових листова из живота или историје који дотле у роману нису били исписани, десет нових угледа и подстицаја у том правцу.....Овим идејама вођена, С.К.Задруга је дала *Нове* од Г-ђе Јелене Димитријевић.¹⁴

Уз замерке спором и незанимљивом уводу и немотивисаној психологији, Поповић у делу Јелене Димитријевић истиче локалну боју и „предмет један који се досад у нашем роману није јављао.“¹⁵ Роман осликава свет младотуркиња, *нових*, кроз историју „једног несрећног брака који почиње идилом а свршава се убодима ножем и смрћу.“¹⁶ Поповић препоручује роман *Нове* као занимљиво штиво у којем се могу наћи клице покушаја стварања новог романа, а који би Задругиним годишњим подстицајима

досегао ступањ других знатно развијених жанрова. Но, осим значаја романа за тадашњу продукцију, помена о конкретној награди Задруге за *Нове* – нема, што нас наводи на сумњу и хипотезу да засебне награде, поред штампања дела, највероватније није ни било.

Да је Српска књижевна задруга престижан издавач и да је „Коло”, у народу познатије као „Плаво коло”, због препознатљиве боје корица, престижна едиција, говори податак да је у питању најстарија српска књижевна едиција, која се у континуитету издаје од самог оснивања Задруге 1892. године, а од 1997. заштићена је и посебним законом.¹⁷ Међутим, подаци о систему и историјату награда Српске књижевне задруге, доступни на званичној интернет страници, говоре искључиво о оним са краја двадесетог века. Наиме, „[о]д 1992. године Задруга додељује Награду Српске књижевне задруге за животно дело. Досадашњи добитници су: Десанка Максимовић, Радован Самарцић, Војислав Ђурић, Бранко В. Радичевић, Милорад Екмечић, Миодраг Б. Протић, Бранимир Живојиновић, Милорад Ђурић, Стеван Раичковић и Миодраг Павловић, Момо Капор, Милован Данојлић, Зоран Радисављевић, Љубомир Симовић”.¹⁸ Узгред се помиње и „награда за дело са историјском темом или за значајну историографску студију”, која се додељује „из Фонда Душана Баранина при Српској књижевној задрузи”.¹⁹ Будући да је Душан Баранин (1903–1978) у тренутку наведеног додељивања награде Јелени Димитријевић имао само десет година, логично је претпоставити да награда за роман *Нове* није додељена из његовог Фонда. Друге, раније, награде Српске књижевне задруге не помињу се у овом извору.

Кључни податак који подржава нашу хипотезу да засебне награде није ни било јесте пасус из *Историје Српске књижевне задруге*, издања из 1992, штампаног о стогодишњици Српске књижевне задруге, који овде наводимо у целости:

Иако се први Задругин конкурс завршио неуспешно, није се одустало од оваквог начина за добијање рукописа.²⁰ На скупштинама из 1908. и 1909. године Скерлић је покретао то питање, убеђен да се конкурсима помаже да се „преко ноћи” створе нови писци. У јануару 1909. поново је расписан стечај, овога пута за оригинално забавно дело.²¹ Награду је добио Милутин Ускоковић за роман *Дошљаци*, који је хваљен у XIX Колу. Ова отвореност према сасвим младом писцу наишла је и на похвале и на покуде: док је Скерлић сматрао да је у Задрузи „преовладало сад модерније и талентованије гледиште”²² јер су у то време објављени Стојан Новаковић с педесетогодишњим књижевним искуством

и млади Ускоковић, а и неки листови хвалили отвореност према новим именима било је и оних на које овај роман није оставио повољан утисак. Следеће године поновљен је покушај и на расписан конкурс за роман, априла 1911. године, приспела су четири рукописа. За објављивање је прихваћен роман Нове Јелене Димитријевић, који је, по сугестији Павла Поповића и Јеремије Живановића, **штампан као и свако друго дело, а не као победник на конкурс**у.²³

У белешкама часописа „Дело: лист за науку, књижевност и друштвени живот“²⁴, из 1911. наводи се да су, према годишњем извештају, који је требало да буде поднет XVIII годишњој скупштини Српске Књижевне Задруге, на расписан конкурс Задруге крајем претходне године, четири списа доспела на оцену: *Земљаци*, роман Стевана Ј. Радосављевића, *Младост*, роман Милорада Павловића, *Нове*, роман Јелене Димитријевић: и *Чудотворни крст*, роман Спасоја Ј. Илића, као и то да досад није о њима донесена никаква одлука.²⁵ Већ у јануару 1912. године „Дело“ је објавило списак књига које је Српска књижевна задруга прихватила за објављивање.²⁶ Дакле, подаци изнети у *Историји Српске књижевне задруге*, поклапају се са подацима из извештаја Павла Поповића, као и „Белешкама“ из листа „Дело“, али и у одређеној мери, потврђују нашу хипотезу да засебне награде Српске књижевне задруге није уопште било 1912. године. Релевантни фрагмент из *Историје Српске књижевне задруге* донекле објашњава и потенцијалне узроке због којих је до забуне уопште и дошло. Намеће се помисао да идеја о засебној награди највероватније потиче из чињенице да је роман Јелене Димитријевић на конкурс Српске књижевне задруге изабран наспрам остала три рукописа. Међутим, при штампању није експлицитно наглашено да је реч о победнику конкурса, већ да је дело објављено регуларно, у оквиру едиције „Коло“. Победа на конкурс погрешно је протумачена као награда која је додељена након објављивања. Задруга у овом периоду није по сваку цену успешно спороводила конкурсе и додељивала награде сваке године, које су, судећи, према претходним извештајима, биле новчане. Читањем монографије о историјату ове важне српске институције, стиче се утисак да је Задруга била врло ригидна по питању доделе награда, а тадашње културне установе попут Матице српске, Матице хрватске и Матице словенске тесно су сарађивале, па је било могуће да је у некој преписци начињен *lapsus calami*. Као значајни чиниоци културног живота, институције су деловале у синергији, док је „Задругино вођство стално наглашавало своју потребу и обавезу да њихов избор буде апсолутно непристрасан и југословенски оријентисан“²⁷ у

циљу зближавања народа и стварања југословенског духа. Узимајући у обзир све податке изнете у овом раду, закључујемо да награде Матице српске није ни било, а да је забуна око „награде” Српске књижевне задруге настала зато што је роман *Нове* Јелене Димитријевић једини од пристиглих рукописа заправо штампан, те се убрзо почело писати о томе као о независном признању.

Након што је XXI Задругино коло изашло из штампе, „Дело“ је, објавивши списак књига, између осталог, у октобарским „Белешкама“ из 1912, објавило и кратак коментар о роману *Нове*:

Нове је симпатично написан женски роман са пуно енглеско-француских фраза, у коме се оцртава живот Туркиња на врло занимљив начин. Са поразима турским у садањем рату изгубиле су и „нове“ Туркиње сваки значај. Оне ће морати постати „старе“ што је штета за труд г-ђе Димитријевићке. Она је сувише идеалистички оценила нови младотурски покрет.²⁸

У коментару се донекле злурадо оцењује роман Јелене Димитријевић, насупрот критици Павла Поповића, и уједно се нелегитимно поставља фиктивни текст у контекст актуелних дешавања, односно период када је Јелена била болничарка у Балканским ратовима, а Османско царство, тада већ увелико ослабљено Младотурском револуцијом 1908, почело да слаби и губи своје територије, а самим тим наступао и нови идеолошко-културолошки поредак. Очито је да је мишљење о роману *Нове* било подељено или бар разнолико, а у потоњим годинама готово је заобиђен у важнијим студијама о српском роману или историји жанра, стога и не чуди што се име Јелене Димитријевић појављује само једном у новијој монографији о историјату Српске књижевне задруге.

На крају, остаје да истраживање ставимо у књижевно-историјски контекст дела Јелене Димитријевић, али и да се дотакнемо питања легитимитета књижевних награда. Иако се податак о наводној награди Задруге за *Нове* већ више од века појављује у научној литератури, он сам није допринео порасту интересовања за стваралаштво Јелене Димитријевић. О роману се, дакле, не може судити по корицама, а ни по награди. Закључак да роман *Нове* највероватније није добио награду Српске књижевне задруге, а ни Матице српске, не умањује књижевну снагу новог романа коју је Павле Поповић препознао у њему – неуобичајени наративни приступ већ донекле познатим темама оријенталног живота и одгоја турских девојчица. Тематика романа *Нове*

развијала се од Јелениних *Писама из Солуна* (1908), при чему се доследно може пратити ауторкина опчињеност источњачким културама, настала у необичном полилогу етнографије, антропологије и женског погледа на свет. Отуда се о стваралаштву и необичном животу утканом у књижевни рад Јелене Димитријевић све више говори и пише. Уосталом, најбољи пут одређивања заслуге награде, постојала она или не, јесте повратак самом тексту романа *Нове*, а самим тим и егзотичним и аутентичним световима Јелене Ј. Димитријевић.

¹ Овај рад настао је у оквиру пројекта *Књиженство, теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915.* (бр. 178029) Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

² Јелица Бернадићковска-Беловић и др, ур., „Јелена Димитријевићка”, *Српкиња: њезин живот и рад, њезин културни развитак и њезина народна умјетност до данас, Добротворна задруга Српкиња у Иригу, Штампариија Пијуковић и друг, Сарајево* (1913): 30.

³ Celia Hawkesworth, „A Serbian Woman in a Turkish Harem: The Work of Jelena Dimitrijević” [Српкиња у турском харему: дело Јелене Димитријевић], *The Slavonic and East European Review*, бр. 77, 1 (1999): 59. „Despite her exceptional qualities and her prominence in the cultural life of Serbia during her lifetime, when all the best known literary critics wrote about her work and her novel *Nove* (New Women, 1912) was awarded the prestigious Matica srpska prize for literature, [Jelena] Dimitrijević was completely forgotten after her death until her *Pisma iz Niša o haremu* (Letters from Niš about the Harem) [sic], first published in 1897, was reissued in a facsimile edition in 1986”; треба напоменути да Силија Хоксворт, наводећи наслов романа Јелене Димитријевић, пише *Писма из Ниша о харему* уместо *Писма из Ниша о харемима*, како је оригинални назив овог дела.

⁴ Celia Hawkesworth, „A Serbian Woman in a Turkish Harem: The Work of Jelena Dimitrijević” [Српкиња у турском харему: дело Јелене Димитријевић], *The Slavonic and East European Review*, бр. 77, 1 (1999): 59. „I am indebted to Slobodanka Peković of the Institute for Literature in Belgrade, who wrote the afterword to the facsimile edition of *Pisma iz Niša o haremu* [sic] on which I draw freely here, for all her help and advice, and for this brief biography”; „Посебну захвалност дугујем Слободанки Пековић, ауторки поговора факсимил издања *Писма из Ниша о харему* [sic], који овде користим у великој мери, за сву помоћ и савете, као и за ову кратку биографију.”

⁵ Видети: Слободанка Пековић, поговор у *Писма из Ниша о харемима*, репринт, Јелена Ј. Димитријевић (Горњи Милановац – Београд: Народна библиотека Србије, 1986), 229-242.

⁶ Irina Livezeanu и June Pachuta Farris, ур., *Volume I: Women & Gender in Central and Eastern Europe, Russia, and Eurasia: A Comprehensive Bibliography* [Први том: Жене и род у Централној и Источној Европи, Русији и Евроазији: обухватан попис библиографије] (Њујорк: Sharpe, 2007), 415; „For this novel, Dimitrijević won the prestigious Matica Srpska prize for literature“.

⁷ Владимир Бошковић, „Unveiling the Male Empires: Jelena Dimitrijević in Thessaloniki” [Скидање вела са мушког царства: Јелена Димитријевић у Солуну], *Balkan Studies* br. 50 (2015): 132-133. „As travelogues are traditionally considered a “lesser” form of literature, it is understandable that Jelena’s fiction fared better in literary history. Her stories: *The Vision of Djul-Marika* (1901), *Fati Sultan*, *Safi Hanum*, *Mejrem Hanum* (1901), and the novel *The New Women* (1912) were allowed into the mainstream of the male canon of Serbian literature, especially the first and the last among them; the *Balkan Studies* 50 (2015) 133 latter was awarded a prestigious literary prize by the influential literary society Matica Srpska“.

⁸ Наведено према приватној електронској преписци са Рукописним одељењем Матице српске у Новом Саду у периоду између 4. септембра и 6. октобра 2017. године.

⁹ Јелица Бернациковска-Беловић и др, ур., „Јелена Димитријевићка”, *Српкиња*: њезин живот и рад, њезин културни развитак и њезина народна умјетност до данас, Добротворна задруга Српкиња у Иригу, Штампарија Пијуковић и друг, Сарајево (1913): 30. На основу тог податка, на пример, Биљана Дојчиновић један текст почиње тврдњом о награди СКЗ: „...њен роман *Нове*, објављен 1912. у престижној СКЗ и награђен наредне године”. Видети: „Живимо ли ми само у садашњости?” О покушају стварања женске културне заједнице у раду Јелице Беловић Бернациковске, *Књиженство*, часопис за студије књижевности, рода и културе год. I, број 1 (2011), <http://www.knjizenstvo.rs/magazine.php?text=16> (преузето 24. 9. 2017).

¹⁰ Павле Поповић, „Јубилеј г-ђе Димитријевић“, Мисао, књига XXIX, свеска 217–224, (1929): 124.

http://www.digitalna.nb.rs/wb/NBS/casopisi_pretrazivi_po_datumu/Misao/P-0409-1929#page/0/mode/1up (преузето 25. 9. 2017): „Још врло млад, ја сам у главном и почео свој рад

на књижевној критици приказом Ваше књиге песама, и то ми је била прва похвална критика, којих код мене није било често. Доцније сам пратио са истим интересовањем Ваше приповетке и романе, као и путописе, и налазио сам увек све већу вредност у Вашим даљим радовима, и тиме ми је било мило да потврдим свој први похвални приказ о Вама. Као што се сећате, ја сам, препоручујући, С. К. Задрузи Ваш роман „Нове“, истакао сву високу књижевну вредност тога романа. Нисам имао прилике, да и доцније пишем о Вама, али сам исто осећање имао читајући Ваше путописе и друге ствари.“

¹¹ Према забелешци Павла Поповића у предговору, прва свеска *Из књижевности* изашла је 1906. године, док је наредна штампана пред Велики рат, у јулу 1914, с тим што се допуњено и нешто измењено издање појавило пет година касније.

¹² Павле Поповић, *Из књижевности* (Београд: Издавачка књижара Геце Кона, 1919), 246.

¹³ Ibid, 249.

¹⁴ Ibid, 250.

¹⁵ Ibid, 251.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ „Указ о проглашењу Закона о Српској књижевној задрузи”, *Српска књижевна задруга*, http://www.srpskajnizevnazadruga.com/index.php?route=information/information&information_id=7 (преузето 17.9.2017).

¹⁸ „125 година српске књижевне задруге”, *Српска књижевна задруга*, http://www.srpskajnizevnazadruga.com/index.php?route=information/information&information_id=4 (преузето 17.9.2017).

¹⁹ Ibid.

²⁰ Љубинка Трговчевић, *Историја Српске књижевне задруге* (Београд: Српска књижевна задруга, 1992), 152. Према фусноти из наведеног извора: „Тада је једино Скерлић употребљавао реч „конкурс“, док је у уобичајеној употреби, и саме Задруге, била реч „стечај“. Такође, под његовим утицајем почиње да се користи реч „секретар“, уместо званичног „тајник“ који је постојао од оснивања, али се устаљује тек када је за секретара Задруге 1930. изабран Светислав Петровић. Оба термина преузета су из француског језика“.

²¹ Ibid. Наведено према фусноти из извора: „Стечај за оригинално забавно дело (приповетку, роман, драму, спев, путопис) објављен је у *Службеном листу СКЗ* 10. јануара 1909, с роком до 1. јануара 1910. Награда за најбољи рукопис износила је 100 динара по табаку, док је за остале објављене књиге хонорар био до 80 динара“.

²² Годишња скупштина 26. априла/9. маја 1909, *Службени лист СКЗ* (1909): 80.

²³ Љубинка Трговчевић, *Историја Српске књижевне задруге* (Београд: Српска књижевна задруга, 1992), 152-153. Појачани (болдирани) део текста је наш.

²⁴ У даљем тексту: „Дело“. У часопису се наводи како читаоци „Дела“ редовно добијају годишње извештаје о раду Српске књижевне задруге. Међутим, „Дело“ је такође штампало извештаје и о раду других значајних културних институција, попут Матице српске и Српске краљевске академије.

²⁵ „Белешке“, Дело, лист за науку, књижевност и друштвени живот, књ.59, свеска 1 (1911): 149, http://istorijskenovine.unilib.rs/view/index.html#panel:ppliissue:UB_00048_19110401|article:article158|page:162 (преузето 25.9.2017).

²⁶„Белешке“, Дело, лист за науку, књижевност и друштвени живот, књ. 62, свеска 1 (1912): 479, http://istorijskenovine.unilib.rs/view/index.html#panel:pplissue:UB_00048_19120101|article:article490|page:492 (преузето 25.9.2017): „На седници Књижевне Задруге од 23 децембра прошле године, према предлогу тајника П. Поповића, одлучено је да у XXI коло Задругиних издања уђу ова дела: 1. „Краће песме“ П. П. Његоша, у редакцији М. Решетара а са предговором од П. Поповића; - 2. „Нове“, роман Јелене Ј. Димитријевић. – 3. „Сањало“, од М. П. Шапчанина, у редакцији д-ра Јована Скерлића; - 4. „Антологија хрватских приповедача“, у редакцији д-ра Ђ. Шурмина“.

²⁷ Љубинка Трговчевић, *Историја Српске књижевне задруге* (Београд: Српска књижевна задруга, 1992), 304.

²⁸„Белешке“, Дело, лист за науку, књижевност и друштвени живот, књ.65, свеска 1-3 (1912): 207,

http://istorijskenovine.unilib.rs/view/index.html#panel:pplissue:UB_00048_19121001|article:article209|page:214|block:TextBlock1 (преузето 25.9.2017)

Литература

„125 година српске књижевне задруге”. *Српска књижевна задруга*,
http://www.srpskaknjizevnazadruga.com/index.php?route=information/information&information_id=4 (преузето 17. 9. 2017).

Архив Матице српске, Записници годишњих скупштина Матице српске, 1912/1913.

„Белешке“. Дело, лист за науку, књижевност и друштвени живот, књ. 59, свеска 1(1911):149,
http://istorijskenovine.unilib.rs/view/index.html#panel:pp|issue:UB_00048_19110401|article:article158|page:162 (преузето 25. 9. 2017)

„Белешке“. Дело, лист за науку, књижевност и друштвени живот, књ. 62, свеска 1 (1912): 479,
http://istorijskenovine.unilib.rs/view/index.html#panel:pp|issue:UB_00048_19120101|article:article490|page:492 (преузето 25. 9. 2017).

„Белешке“. Дело, лист за науку, књижевност и друштвени живот, књ. 65, свеска 1–3 (1912): 207,
http://istorijskenovine.unilib.rs/view/index.html#panel:pp|issue:UB_00048_19121001|article:article209|page:214|block:TextBlock1 (преузето 25. 9. 2017).

Бернаџиковска-Беловић, Јелица, Зора Прица, Мага Магазиновић, Даринка Буља, ур. „Јелена Димитријевићка”. Српкиња: њезин живот и рад, њезин културни развитак и њезина народна умјетност до данас, Добротворна задруга Српкиња у Иригу, Штампарија Пијуговић и друг, Сарајево (1913): 29–30.

Бошковић, Владимир. “Unveiling the Male Empires: Jelena Dimitrijević in Thessaloniki” [Скидање вела са мушког царства: Јелена Димитријевић у Солуну]. *Balkan Studies*, бр. 50 (2015): 129–137, <https://www.imxa.gr/bsfiles/50/6.Boskovic-web.pdf> (преузето 24.9.2017).

Димитријевић, Јелена. *Нове*. Београд: Српска књижевна задруга, 1912.

Дојчиновић, Биљана. „Живимо ли ми само у садашњости?” О покушају стварања женске културне заједнице у раду Јелице Беловић Бернациковске. *Књиженство*, часопис за студије књижевности, рода и културе год. I, број 1 (2011) <http://www.knjizenstvo.rs/magazine.php?text=16> (преузето 24. 9. 2017).

Летопис Матице српске, књига 285–296, свеска 1–6 (1912–1913), <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/publications/index/pubid:31/id:0/searchPublishedSince:1912> (преузето 25. 9. 2017)

Livezeanu, Irina и June Pachuta Farris, ур. *Volume I: Women & Gender in Central and Eastern Europe, Russia, and Eurasia: A Comprehensive Bibliography* [Први том: Жене и род у Централној и Источној Европи, Русији и Евроазији: обухватан попис библиографије]. Њујорк: Sharpe, 2007.

Поповић, Павле. *Из књижевности*. Београд: Издавачка књижара Геце Кона, 1919.

Поповић, Павле. „Јубилеј г-ђе Димитријевић“. Мисао, уредник Велимир Живојиновић, књига XXIX, свеска 217–224, (1929): 124, http://www.digitalna.nb.rs/wb/NBS/casopisi_pretrazivi_po_datumu/Misao/P-0409-1929#page/0/mode/1up (преузето 25. 9. 2017).

Пековић, Слободанка. Поговор у Писма из Ниша о харемима, репринт, Јелена Ј. Димитријевић, 229–242. Горњи Милановац – Београд: Народна библиотека Србије, 1986.

Трговчевић, Љубинка. *Историја Српске књижевне задруге*. Београд: Српска књижевна задруга, 1992.

„Указ о проглашењу Закона о Српској књижевној задрузи”, *Српска књижевна задруга*,

http://www.srpskaknjizevnazadruga.com/index.php?route=information/information&information_id=7 (преузето 17. 9. 2017)

Hawkesworth, Celia. "A Serbian Woman in a Turkish Harem: The Work of Jelena Dimitrijević" [Српкиња у турском харему: дело Јелене Димитријевић]. *The Slavonic and East European Review*, бр. 77, 1 (1999): 56–73.

Marija BULATOVIĆ
Višnja KRSTIĆ
Faculty of Philology
University of Belgrade

<https://doi.org/10.18485/knjiz.2017.7.7.6>

UDC: 821.163.41.09-31 Димитријевић Ј.

06.05:82(497.11)"1912/1913"

Original scientific article

Jelena Dimitrijević's novel *Nove* in the Context of Literary Awards

In the attempt to point to the literary and historical significance of Jelena Dimitrijević's novel *Nove*, this paper investigates the inconsistencies surrounding the prize allegedly awarded for this novel, which is a piece of information that has been reappearing in academic discussions for more than a century. Upon examining the texts that mention the Matica srpska Prize, the essay rejects this possibility, quoting the relevant minutes of this institution. The essay proceeds to examine a much more frequent and, in all likelihood, older piece of information – that the prize was awarded by Srpska književna zadruga [Serbian Literary Cooperative], which published the novel. The results of this study largely confirm the authors' hypothesis that the publication itself was later incorrectly interpreted as a separate prize. The key evidence supporting the hypothesis is to be found in *Istorija Srpske književne zadruge* [The History of the Serbian Literary Cooperative], which states that four manuscripts arrived in response to their call for submissions, specifying that the accepted manuscript – Jelena Dimitrijević's *Nove* – was printed as any other work, not as the winner of the literary competition.

Keywords: Jelena Dimitrijević, novel *Nove*, literary prize, Srpska književna zadruga [Serbian Literary Cooperative], Matica srpska.